

Posuzování pracovních úrazů, nemocí z povolání a jejich odškodňování

konference

25. listopadu 2015

ČMKOS

Eva Dandová, právní a sociálně ekonomické oddělení ČMKOS
dandova.eva@cmkos.cz

Změny v zákoníku práce obecně

vládní návrh novely ZP - přesun 365 až 390 do části jedenácté ZP
zrušení zákona č. 266/2006 Sb.

novela zákoníku práce č. 205/2015 Sb. - účinnost 1. 10. 2015

vyhláška č. 440/2001 Sb. – nové nařízení vlády číslo 276/2015 Sb.

část jedenáctá ZP upravena kompletně od 248 do 275 za 271 vloženy 271 a –
271u

institucionální zajištění zákonného pojištění nezměněno

rozhodovací materiál do vlády

další změny zákoníku práce

ČMKOS

Škodní událost

Není definována, znamená skutečnost, která způsobí škodu, resp. kterou příslušný předpis spojuje s odpovědností za výsledek, to znamená, za škodu a s ním spojenou povinností k její náhradě

Každá škodní událost má svůj okamžik vzniku – důležité pro běh lhůt

Škoda

Újma, která nastala na majetku zaměstnavatele, zaměstnance nebo občana, na zdraví či životě zaměstnance či občana; musí jít ale o újmu vyjádřitelnou v majetkové sféře, vyjádřitelnou penězi, např. usmrcení není možno finančně nahradit, škodou se tedy rozumí

- Újma, která nastala nebo se projevuje v majetkové sféře (majetek se zničil nebo se zmenšil)
- Újma která se objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, penězi
- Újma která je napravitelná poskytnutím peněžité náhrady nebo jiným majetkovým plněním, popř. uvedením v předešlý stav (oprava)

Škoda vzniká jednorázově nebo postupně

Příčinná souvislost musí být přímá nesmí být přerušena

Prevence - 249 ZP

Zaměstnanec je povinen si počínat tak, aby nedocházelo k majetkové újmě (dále jen „škoda“), nemajetkové újmě ani k bezdůvodnému obohacení. Hrozí-li škoda nebo bezdůvodná újma, je povinen na ni upozornit nadřízeného vedoucího zaměstnance.

Je-li k odvrácení škody hrozící zaměstnavateli neodkladně třeba zákroku, je zaměstnanec povinen zakročit; nemusí tak učinit, brání-li mu v tom důležitá okolnost nebo jestliže by tím vystavil vážnému ohrožení sebe nebo ostatní zaměstnance, popřípadě osoby blízké.

Zjistí-li zaměstnanec, že nemá vytvořeny potřebné pracovní podmínky, je povinen oznámit tuto skutečnost nadřízenému vedoucímu zaměstnanci.

ČMKOS

Co je pracovní úraz?!

Pracovním úrazem pro účely tohoto zákona je poškození zaměstnance, k němuž došlo nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením zevních vlivů při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. (§ 271k ZP)

Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který utrpěl zaměstnanec pro plnění pracovních úkolů.

Pracovním úrazem není úraz, který se zaměstnanci přihodil na cestě do zaměstnání a zpět.

Rozhodnutí NS sp.zn. 4 Cr 88/61 (Rc 1/1963)

ČMKOS

Co je nemoc z povolání?!

Nemocemi z povolání jsou nemoci uvedené ve zvláštním prvním předpise.

Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání (novely č. 168/2014 sb.

Vyhláška č. 104/2012 Sb., o posuzování nemocí z povolání

ČMKOS

Nemoci z povolání:

Nemoci z povolání způsobené chemickými látkami

Nemoci z povolání způsobené fyzikálními faktory

Nemoci z povolání dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice,

Nemoci z povolání přenosné a parazitární

Nemoci z povolání způsobené ostatními faktory a činiteli

Rozsah náhrady škody

Zaměstnavatel je povinen nahradit zaměstnanci škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda nebo nemajetková újma vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Zaměstnavatel je povinen nahradit zaměstnanci škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou nemocí z povolání, jestliže zaměstnanec naposledy před jejím zjištěním pracoval u zaměstnavatele za podmínek, za nichž vzniká nemoc z povolání, kterou byl postižen.

Jako nemoc z povolání se odškodňuje i nemoc vzniklá před jejím zařazením do seznamu nemocí z povolání, a to od jejího zařazení do seznamu a za dobu nejvýše 3 let před jejím zařazením do seznamu.

Zaměstnavatel je povinen nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu, i když dodržel povinnosti vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pokud se povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zcela nebo zčásti nezprostí.

ČMKOS

Kdy se lze odpovědnosti zprostit zcela?!

Zaměstnavatel se zproští povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zcela, prokáže-li, že vznikla

a) tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní, nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány, nebo

b) v důsledku opilosti postiženého zaměstnance nebo v důsledku zneužití jiných návykových látek a zaměstnavatel nemohl škodě nebo nemajetkové újmě zabránit,

a že tyto skutečnosti byly jedinou příčinou škody nebo nemajetkové újmy.

ČMKOS

Kdy se lze zprostit odpovědnosti zčásti?!

Zaměstnavatel se zproští povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zčásti, prokáže-li, že vznikla

a) v důsledku skutečností uvedených v odstavci 1 písm. a) a b) že tyto skutečnosti byly jednou z příčin škody nebo nemajetkové újmy, nebo

b) proto, že si zaměstnanec počínal v rozporu s obvyklým způsobem chování tak, že je zřejmé, že ačkoliv neporušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jednal lehkomylně, přestože si musel vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem být vědom, že si může způsobit újmu na zdraví. Za lehkomylné jednání není možné považovat běžnou neopatrnost a jednání vyplývající z rizika práce

ČMKOS

Obecně k deliberaci

Zprostí-li se zaměstnavatel povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zčásti, je povinen určit část, kterou nese zaměstnanec, podle míry jeho zavinění; v případě uvedeném v odstavci 2 písm. b) je však povinen zaměstnavatel uhradit alespoň jednu třetinu škody nebo nemajetkové újmy.

ČMKOS

Při posuzování, zda zaměstnanec porušil právní nebo ostatní předpisy anebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, se zaměstnavatel nemůže dovolávat všeobecných ustanovení, podle nichž si má každý počínat tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných.

Vyloučení deliberace

Zaměstnavatel se nemůže zprostit povinnosti nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu zcela ani zčásti v případě, kdy zaměstnanec utrpěl pracovní úraz při odvracení škody hrozící zaměstnavateli nebo nebezpečí přímo hrozící životu nebo zdraví, pokud zaměstnanec tento stav úmyslně nevyvolal.

Druhy náhrad

Zaměstnanci, který utrpěl pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, je zaměstnavatel v rozsahu své odpovědnosti povinen poskytnout náhradu za ztrátu na výdělku, bolest a ztížení společenského uplatnění, účelně vynaložené náklady spojené s léčením, věcnou škodu.

Způsob a rozsah náhrady škody je zaměstnavatel povinen bez zbytečného odkladu s odborovou organizací.

Náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti a náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti jsou samostatná práva, která nepřísluší vedle sebe.

Náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti (§ 271a ZP)

$$\text{NŠ} = \text{PMV} - (\text{NzV} + \text{DN})$$

ČMKOS

Náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti přísluší zaměstnanci ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání nebo nemocí z povolání a plnou výší náhrady mzdy nebo platu podle § 192 nebo odměny z dohody podle § 194 a plnou výší nemocenského. Náhrada za ztrátu na výdělků podle první věty přísluší zaměstnanci do výše jeho průměrného výdělků před vznikem škody i za dobu, kdy mu podle § 192 odst. 1 části věty druhé za středníkem nepřisluší náhrada mzdy nebo platu nebo odměna z dohody.

Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (271b ZP)

ČMKOS

NŠ = PMV – V

NŠ = PMV – ID III. stupně

NŠ = PMV – (ID I. nebo II. stupně + V)

NŠ je v hrubé výši, musí se danit, ID se počítá v aktuální výši

Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (271b ZP)

Dosahuje-li zaměstnanec ze své viny nižšího výdělků než ostatní zaměstnanci vykonávající u zaměstnavatele stejnou práci nebo práci téhož druhu, považuje se za výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání průměrný výdělek, kterého dosahují tito ostatní zaměstnanci.

ČMKOS

Zaměstnanci, který bez vážných důvodů odmítne nastoupit práci, kterou mu zaměstnavatel zajistil, přísluší náhrada za ztrátu na výdělků podle odstavce 1 pouze ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a průměrným výdělkem, kterého mohl dosáhnout na práci, která mu byla zajištěna. Zaměstnavatel zaměstnanci neuhradí škodu do výše částky, kterou si bez vážných důvodů opomenul vydělat.

Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení dočasné pracovní neschopnosti přísluší zaměstnanci nejdéle do konce kalendářního měsíce, v němž dovršil věk 65 let nebo důchodový věk, je-li důchodový věk vyšší než 65 let, anebo do data přiznání starobního důchodu z důchodového pojištění.

Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění (271c ZP)

Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění se poskytuje zaměstnanci jednorázově, a to nejméně ve výši podle právního předpisu vydaného k provedení odstavce 2.

Vláda stanoví nařízením výši náhrady za bolest a ztížení společenského uplatnění odpovídající vzniklé újmě, způsob určování výše náhrady v jednotlivých případech a postupy při vydávání lékařského posudku včetně jeho náležitostí ve vztahu k posuzované činnosti.

1 bod – 250 Kč

Účelně vynaložené náklady spojené s léčením (271d ZP)

Účelně vynaložené náklady spojené s léčením přísluší tomu, kdo tyto náklady vynaložil.

ČMKOS Věcná škoda (271e ZP)

Zaměstnanci, který utrpěl pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, je zaměstnavatel povinen poskytnout náhradu za věcnou škodu; ustanovení 265 odst. 3 ZP platí i zde.

Druhy náhrad při úmrtí zaměstnance

Zemřeli-li zaměstnanec následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, je zaměstnavatel povinen v rozsahu své odpovědnosti poskytnout

- náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením
- náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem
- náhradu nákladů na výživu pozůstalých
- jednorázové odškodnění pozůstalých
- náhradu věcné škody

Tato práva nejsou závislá na tom, zda postižený zaměstnanec před svou smrtí uplatnil ve stanovené lhůtě svá práva na náhradu škody.

Jednorázové odškodnění pozůstalých (271i ZP)

Jednorázové odškodnění pozůstalých přísluší pozůstalému manželovi, partnerovi a nezaopatřenému dítěti, a to každému ve výši nejméně 240 000 Kč. Jednorázové odškodnění pozůstalých přísluší dále rodičům zemřelého zaměstnance, jestliže žili se zaměstnancem v domácnosti, v úhrnné výši nejméně 240 000 Kč; jednorázové odškodnění ve výši nejméně 240 000 Kč přísluší i v případě, že se zemřelým zaměstnancem žil v domácnosti pouze jeden rodič.

Vláda vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně a životních nákladů, zvýší nařízením výši jednorázového odškodnění pozůstalých.

Promlčení, valorizace (271t a 271u ZP)

Nepromlčují se práva zaměstnance na náhradu za ztrátu na výdělků z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání nebo jiné škody nebo nemajetkové újmy na zdraví než z důvodu pracovního úrazu nebo nemoci z povolání a práva na náhradu nákladů na výživu pozůstalých. Práva na jednotlivá plnění z nich vyplývající se však promlčují.

ČMKOS

Změní-li se podstatně poměry poškozeného, které byly rozhodující pro určení výše náhrady, může se poškozený i zaměstnavatel domáhat změny v úpravě svých práv, popřípadě povinností.

Vláda vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně a životních nákladů, upraví nařízením podmínky, výši a způsob náhrady za ztrátu na výdělků příslušející zaměstnancům po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, a to zpravidla s účinností od počátku kalendářního roku; to se vztahuje i na náhradu nákladů na výživu pozůstalých.

ČMKOS

Nařízení vlády č. 276/2015 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem nebo nemocí z povolání

účinnost 26. října 2015

ČMKOS

Děkuji za pozornost

Eva Dandová, právní a sociálně ekonomické oddělení ČMKOS
dandova.eva@cmkos.cz

